

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. Primarum qualitatum proprietates præcipuæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

pharmacis, in quibus calor non congregat heterogenea nisi per accidens, quia rarefacit & attenuat: unde sit, ut ea misceri postea facilius possint. Calor stomachi non congregat heterogenea, sed ex heterogeneis facit homogenea.

Ad secundam respondeo, ignem non facile suscipere alienos terminos, cum intra vas semper moueatur; & si os vasis obturetur, extinguatur statim. Si verò ignis in proprio esset loco, comminutus esset in varias particulas eo modo, quo videmus arenam & cinerem diuisa esse; corpus enim siccum per se ita est friabile ut diuisibile sit in corpora valde minuta, quorum singula difficile suscipiunt alienos terminos, ut patet in arena & cinere; si verò sumantur simul, facile illos suscipiunt.

Ad tertiam respondeo, ignem non facile suscipere alienos terminos, cum intra vas semper moueatur; & si os vasis obturetur, extinguatur statim. Si verò ignis in proprio esset loco, comminutus esset in varias particulas eo modo, quo videmus arenam & cinerem diuisa esse; corpus enim siccum per se ita est friabile ut diuisibile sit in corpora valde minuta, quorum singula difficile suscipiunt alienos terminos, ut patet in arena & cinere; si verò sumantur simul, facile illos suscipiunt.

Colligitur ex his primò, quomodo quatuor hæ qualitates mixtioni seruiant, ut habetur ex Aristotele 4. meteororum, cap. 1. si enim in mixtis solum esset humidum, illa nimis distulerent, nimis autem consisterent, si solum esset siccum; ex vtriusque autem commixtione apta fit dispositio mixti, sicut ex aqua & farina fit massa & panis. Adde quod in corporibus siccis partes non adherent inuicem, sed in minutissimas diffiliunt particulas; partes autem humidae mutuo adherent, ut patet in aqua, cuius partes iuxta se posite statim continuantur.

Colligitur secundò, quid sit durum & molle. Dicitur enim durum, quod in se consistit, & non cedit comprimenti; quod accedit ex abundantia siccitatis, & admixtione aliqua humiditatis. Molle verò dicitur, quod cedit comprimenti, sed non tamen circumfundo; aqua enim non est propriè mollis, sed fluida; quia si quis digito aquam comprimatur, statim circumfunditur. Mollities ergo non est sola humiditas, sed oritur ex humiditate, adiuncta siccitate.

§. IV.

Vitas specifica primarum qualitatum.

Conclusio prima.

Dico quintò, qualitates symbolas diversorum elementorum non differre inter se specie: v.g. non differunt calor ignis & aeris, frigus terre & aquæ.

Ratio est, quia frigus aquæ & terre se mutuo intendunt, quod non fieret, si essent diversæ speciei. Falsum etiam esset, quod sæpe asseritur à Philosopho, faciliorem esse transmutationem inter elementa symbola. Deinde à priori potest esse ratio, quia istæ qualitates, si solitarie sumantur, non sunt proprietates elementorum, sed earum combinatio est proprietas; v.g. proprietas ignis non est calor solus, sed calor iunctus siccitati: ergo non est opus ut calor ignis specie differat à calore aeris. Idem de reliquis iudicium est. Contrarium autem asserui olim de leuitate & gravitate, quæ sunt simplices proprietates elementorum; ideò non est mirum si differat specie gravitas aquæ à gravitate terre.

Obiicitur diuersas esse proprietates & operatio-

nes humiditatis aquæ & aeris; nam aqua exstinguit ignem, quem non exstinguit aëre: calor aeris non vrit, sicut vrit calor ignis.

Resp. operationes per se istarum qualitatum esse omnino easdem; calor enim siue in aëre, siue in igne fuerit, semper producit calorem; operationes autem per accidens harum qualitatum esse posse diuersas; humiditas enim aquæ v.g. ignem exstinguit propter densitatem adiunctam, & propter frigus; non enim est effectus ille humiditatis per se, sed tantum per accidens. Quod autem nutriat calorem aëre humiditas, effectus est aliarum qualitatum, quæ sunt in mixto; non autem humiditatis.

Dico sextò, eiusdem omnino speciei esse primarias qualitates, quæ sunt in elementis, cum iis quæ sunt in mixtis, etiam viuientibus; v.g. calorem vitalem animalium non differre à calore ignis. Ita communius docet schola Philosophorum, repugnant nonnulli Medici, quibus adhæsit Dandinus lib. 1. de temperamento, cap. 12.

Ratio tamen est primò, quia calor elementaris sæpe adiuuat actionem caloris vitalis; nam concoctio, quam calor vitalis efficit, non parum iuuatur calore igneo extrinsecus admoto; & ipsi cibi, si calidi fuerint ab igneo calore, concoquantur facilius à vitali. Imò sicut oua fouentur vitali calore temperato, ita etiam alicubi dicuntur foueri calore igneo temperato. Et Denique duo illi calores se mutuo intendunt; nam calorem vitalem fouemus calore igneo; & calore vitali res calefiunt inanimatæ; vestis enim calefit à corpore, quod eam induit: ergo calor vitalis & elementaris eiusdem sunt rationis.

Secundò non possunt illi calores differre, si vtrique idem frigus contrarium est; vnum enim vni contrarium est. Patet autem, quod vtrique calori vnum & idem aduersatur frigus. Et sanè si tangas lapidem remissè calidum, distinguere non poteris vtrum ab igne calefactus fuerit, an ab animali; non apparet igitur vllum inter huiusmodi qualitates discrimen.

Obiicitur. Eiusdem speciei qualitates non se interimunt, sed magis adiuuant; calor autem febrilis, qui est igneæ naturæ, non adiuuat vitalem, sed potius eum destruit: ergo non sunt eiusdem speciei. Deinde plurima viuientia igneo calore carent; habent autem calorem vitalem, ut plantæ omnes, serpentes, salamandra; patet autem in cicuta & opio, quæ occidunt per frigus.

Resp. qualitates eiusdem speciei ex accidenti se posse interimere propter nimiam intensiorem; calor enim febrilis vitalem destruit, eo quod sic eum intendat, ut dissipet ac euaporet humidum, & spiritus, in quibus tanquam in subiecto reledet; subiecto enim destructo, destruitur etiam ipsum accidens. Nego autem esse vllum viuens, in quo non sint gradus aliqui caloris, qui tamen in pluribus propter prædominans frigus non sentiuntur. Cicuta & opium vitam animalis extinguunt per frigus virtuale, non per frigus actuale.

SECTIO II.

Primarum qualitatum proprietates præcipue.

Videò illas esse solum duas, actiuitatem & contrarietatem, de quibus dubium esse potest, primò vtrum illæ omnes sint actiue; nam humiditatem

Quæst. I. Sect. II. de Qualitat. miscibil. 363

humiditatem & siccitatem negant plerique acti-
uas esse : deinde, quomodo ambæ simul acti-
uæ sint & restituiæ : tertio an, & quomodo sibi
mutuò aduersentur in gradu intenso, non in gra-
du remisso.

§. I.

*An, & quomodo primæ qualitates sint
actiue.*

Dico primò, quatuor omnes qualitates esse
aliquo modo actiuas, & productiuas similis
qualitatis; quamvis comparatione caloris & fri-
goris humiditas & siccitas rectè apellentur passi-
uæ. Ita docet cum Aristotele schola tota Peripa-
tetica; repugnant Ariaga & Aquilonius.

Ratio est, primò experientia; nam videmus
humiditatem aquæ putrefieri lignum, sale hume-
ctari, & liquecere ab aëre, carnes sale siccati; in
morbis siccis remedia conuenire humida; in hu-
midis sicca: elementa symbola facilius transmu-
tari inuicem, quàm dissymbola; quia in istis duæ
vinci debent qualitates, in illis vnica: ergo ma-
nifestum est, quod humiditas etiam & siccitas
sunt actiue.

Secundò autoritate Philosophi confirmari
potest; docet enim v.g. quod *se inuicem transmu-
tant elementa symbola*, v.g. quod ex aqua generatur
terra, ex igne aër; quod erit sanè impossibile, si
humiditatem non vincat aliquando siccitas; &
contrà. Deinde duas assignat cuilibet elemento
qualitates, quibus pugnant inuicem. Quando au-
tem docet 4. *met. coror. um*, calorem & frigus quali-
tates esse actiuas, humiditatem & siccitatem pas-
siuas, non negat actiuitatem omnem istis quali-
tatibus, sed eas tantum vult esse longè minùs
actiuas, aut etiam explicat quomodo concurrant
ad mixtionem; siccum enim facit consistentiam;
humidum verò vnionem partium, quod est magis
pari quàm agere; tametsi etiam aliunde conueniat
eis aliqua actiuitas.

Obiectio.

Obiicitur. Si humiditas esset actiua, maior hu-
miditas esset magis actiua; hoc autem repugnat
experientiæ, nam aër est humidior quàm aqua, &
minùs tamen humectat, quàm aqua: ignis mi-
nùs est siccus quàm terra, & magis tamen exsic-
cat quàm terra: humiditas videlicet est in aqua
quod pinguedo est in oleo; sicut enim oleum non
pinguefacit nisi illitum corpori cui adhæreat, sic
humor non humefacit nisi adhærendo; quod enim
crassior est humor, eò magis humectat, quia ma-
gis adhæret: aër v.g. qui est summè humidus,
nunquam humectat nisi propter immixtos va-
pores, qui corpori adhærent.

Resp. maiorem humiditatem esse magis acti-
uam humectatione propria, quàm sit humiditas
minor; sed minorem tamen humiditatem esse ali-
quando magis actiuam humectatione impropria,
quàm maiorem; quia scilicet magis est viscosa, &
magis adhæret. Humectationem propriam illam
appello, quæ fit per productionem humiditatis;
impropriam quæ fit per communicationem & ad-
hesionem partium. Similiter exsiccatio propria
est productio siccitatis; impropria est euaporatio
substantiæ humidæ: ignis posteriore isto modo
magis exsiccatur quàm terra, non priore modo. Si-
militer etiam aër cum sit humidissimus, parum
tamen humectat, eo quod qualitas in subiecto ra-
ro parum sit actiua. Imò etiam ferrum licet valde
siccum, non exsiccet aërem vicinum, aut aquam,

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

Aut alia corpora, quia siccitatis actiuitas est adeò
exigua, vt sensu non sit perceptibilis, nisi post
longissimum tempus, & quando maximus est ex-
cessus corporis siccij supra humidum.

Dico secundò, inter primas qualitates eas esse
omnium maximè restituias, quæ sunt minimè
actiue; & contrà, eas esse minimè restituias, quæ
sunt maximè actiue.

Secunda
conclusio.

Probatur manifestà experientiâ. Ignis enim
actiuissimus est, & facillimè extinguitur: terra
minimè actiua est, & maximè restituiua. Fuitque
id omnino necesse ad eximiam illam compagem
vniuersi conseruandam; si enim ignis tantum
resisteret quantum agit, perirent necessariò alia
omnia corpora; & si terra non resisteret fortius,
quàm agit debilius, tota statim absumeretur. De-
inde à priori etiam facilis est ratio; quia quod ali-
qua forma est magis actiua, minùs etiam est im-
mersa materiæ, & ab ea facilius depellitur; quò
verò magis est resistens, eò firmius & immobilius
vnitur materiæ.

Obiicitur. Ignis est siccissimus, & tamen est
minimè restituius: ergo siccitas non est qualitas
maximè restituiua, nisi velis ignem esse parum &
multum restituium; erit enim parum restituius ra-
tione caloris, & multum restituius ratione siccita-
tis. Deinde calor non potest dici maximè acti-
uus, si difficile expugnat frigus: sed calor diffici-
le expugnat frigus, alioqui frigus non esset ma-
ximè restituium: ergo calor non est maximè acti-
uus; nam ex eo quod calor difficile expugnet fri-
gus, non magis colligi potest quod frigus sit
maximè resistens, quàm quòd calor parum sit
actiuus.

Resp. nihil esse absurdum dicere, quod ignis pa-
rum restituius sit ratione caloris, & multum sit
restituius ratione siccitatis; sed idèò tamen illum
facile extingui, quia sublato calore in summo,
non conseruatur ignis. Verum est quod calor sic
maximè actiuus, etiam si difficile ab eo expugnetur
frigus; non quòd calor facile vincat frigus, sed
quòd magis agat in distans, & quòd humidum
facilius ab eo vincatur quàm à frigore. Similiter
etiam humidum actiuus est quàm siccum, quia
citiùs aqua humectat, & in remotius agit quàm
terra exsiccet.

§. II.

*An, & quomodo primæ qualitates sint
contrariæ.*

Dico tertio, solis qualitatibus primis & secun-
dis conuenire contrarietatem; non autem
substantiæ, aut alij vlli prædicamento, præter
actionem: qualitates autem ita sunt contrariæ in
gradu intenso, vt in gradu remisso se possint com-
pati, neque pugnent inuicem.

Prima con-
clusio.

Primam partem habent omnes indubitam,
probantque, quia contraria dicuntur *quæ certa
lege inter se ita pugnant, vt vnum effectiue aliud ex-
pellat ab eodem subiecto, saltem mediâ.* Hoc autem
solis conuenit qualitatibus primis, & secundis;
nam formæ substantiales, licet simul stare minimè
possint in eodem subiecto, non pugnant tamen
inter se certa lege; neque enim vna forma sub-
stantialis vni potius formæ opponitur, quàm alte-
ri; sed quælibet omnibus & singulis opponitur,
cum aliam nullam in eodem subiecto compatiatur.
Deinde vna quidem forma expellit aliam formaliter,
sed non expellit efficienter, id est aliam expellit

H h 2

expellit ex eo, quodd subiectum non sit capax utriusque formæ, sed non propter specialem pugnam vnus cum alia, contra quam qualitatibus accidit, vt statim dicitur. Eademque ratio probat, quantitatem vnā non esse alteri contrariam, tametsi ab eodem loco se mutuo expellant, formaliter, non efficienter. De aliis categoriis non potest esse dubium, quandoquidem nihil inter eas est repugnantia; actione tamen excepta, quæ terminatur ad primas vel secundas qualitates: nam illi eadem contrarietas conuenit, quæ conuenit etiam qualitatibus.

Secunda pars negat qualitates habere contrarietatem in gradu intenso, vt experientia ipsa docet; sed non esse contrarias in gradu remisso, qui videlicet non excedat mediam partem latitudinis ipsius qualitatis. Et probatur primum auctoritate Philosophi, qui sapē ait, *elementa in mixtione refrangi, & ad quandam mediocritatem reduci*: quod non esset verum, si contrariæ sibi mutuo essent qualitates in gradu remisso. Deinde constat, aquam ex summē frigidā, & ex summē calidā fieri tepidā, per admixtionem caloris aut frigoris. Idem ostendit etiam reactio nuper explicata. Et à priori ratio afferri potest ex natura ipsius subiecti, & ipsarum qualitarum: subiectum enim est capax qualitarum in gradu remisso, quas in intenso retinere non potest. Et ipsæ qualitates non sunt contrariæ secundum essentiam, sed tantum quoad latitudinem & excessum intensiōis: si enim tepiditas aquæ v. g. esset qualitas aliqua tertia, non autem participatio aliqua caloris & frigoris, sequeretur quod per minimum gradum caloris corrumpere totum frigus aquæ, gignereturque tertia qualitas, quæ rursus tota corrumpere productio alio gradu caloris; neque mutarentur infinitæ qualitates, neque aliquid esset calidum aut frigidum, nisi esset tale in summo; & calor ignis calorem non produceret, sed tepiditatem.

Prima obiectio.

Obiicitur primò. Gradus octauus frigoris eiusdem est rationis cum primo gradu frigoris; ergo si octauus gradus frigoris est contrarius primo gradui caloris, primus etiam gradus frigoris erit contrarius primo gradui caloris; & sic qualitates in gradu remisso sunt contrariæ. Quod potest etiam ex eo probari, quia letitia & dolor, amor & odium, assensus & dissensus de obiecto eodem non possunt esse simul, etiam in gradu remississimo: ergo idem aliis etiam conuenit qualitatibus. Denique quoties simul miscentur contrarij colores, v. g. nigredo & albedo, non vtraque manet in gradu remisso, sed existit medius color: ergo idem conuenit etiam calori & frigori.

Resp. gradum quidem octauum frigoris solitarie sumptum eiusdem esse rationis cum primo gradu frigoris; sed iunctum aliis, quos supponit, non esse eiusdem rationis.

Concedo autem esse qualitates aliquas, quæ ne in remisso quidem gradu possint esse simul, quales sunt tristitia & letitia, amor & odium de eodem secundum idem; quia scilicet vna ex illis qualitatibus, licet positia, coniunctam tamen habet negationem alterius, sicut curum v. g. & rectum: sed huiusmodi non sunt primæ aut secundæ qualitates, de quibus hic agitur. De coloribus medijs, vtrum diuersi sint ab extremis, dicam agens de obiecto visus; nunc dico disparem esse rationem illorum, & primarum qualitarum: nam primæ qualitates sunt dispositiones necessa-

ria ad formam; idē necesse fuit vt in gradu remisso possint esse simul, alioqui per eas materia non disponderetur ad formam; colores autem non sunt dispositiones ad formam.

Obiicitur secundò. Contrarietas primarum qualitarum prouenit ex sola incapacitate subiecti, non autem ex natura ipsarum qualitarum: ergo illæ qualitates non sunt magis contrariæ quàm formæ substantiales. Probatur antecedens, quia non maiorem habemus experientiam de contrarietate caloris & frigoris, quàm de contrarietate motus sursum & deorsum: sed sola incapacitas subiecti facit vt sint impossibiles motus sursum & deorsum: ergo sola etiam incapacitas subiecti causa est impossibilitatis primarum qualitarum. Imò si oritur ex natura qualitarum ista impossibilitas, calor & frigus tam erunt contraria in gradu remisso, quàm amor & odium.

Resp. probabilius omnino videri, quod contrarietas primarum qualitarum in gradu intenso non prouenit ex sola incapacitate subiecti, sed etiam ex naturali talium formarum oppositione in gradu intenso; quamuis videam contrarium asseri à nonnullis Recentioribus; sed ratio tamen est, quia sequeretur formas substantiales, & quantitatis non minùs esse inuicem contrarias, quàm duas qualitates, quod repugnat sententiæ communi Philosophorum. Deinde si ex sola oritur incapacitate subiecti, quod calor & frigus inuicem pugnent, sequitur omnino quod gradus octauus caloris non est magis contrarius primo gradui frigoris, quàm nono gradui caloris; tam enim subiectum est incapax nouem graduum caloris, quàm est incapax octo graduum caloris, & vnus gradus frigoris.

Neque vrget quod obiiciebatur de motu sursum & deorsum; illi enim motus cum specificentur à termino ad quem, non differunt nisi accidentaliter; idē eorum impossibilitas ex sola oritur incapacitate subiecti. Calor autem & frigus differunt essentialiter inter se; ideoque aliam habent oppositionem, quàm ex incapacitate subiecti. De odio & amore dictum nuper est.

SECTIO III.

De subiecto proprio primarum qualitarum.

Idest, quænam ex his quatuor qualitatibus, & in quo gradu conueniat singulis elementis, communis siquidem Peripateticorum doctrina post Aristotelem asserit, duas conuenire singulis elementis qualitates; vnā in summo, alteram in remisso gradu: ignem enim esse summē calidum, & remissē siccum: aërem summē humidum, remissē calidum: aquam summē frigidam, remissē humidam: terram siccā in summo, frigidā, in remisso. Vbi tamen controuerti primò potest de aëre, quem contendunt nunc multū esse naturaliter frigidum & siccum. Secundò de propria combinatione qualitarum ignis, aquæ ac terræ.